

طبیعت

برداشت بی‌رویه، تهدید جدید برای گیاهان دارویی در گلستان

محققان حوزه منابع طبیعی و گیاهان دارویی استان گلستان با هشدار نسبت به عواقب مخرب برداشت غیراصولی گونه‌های خودروی گیاهان دارویی، خواستار تسریع در توسعه کشت زراعی، تکمیل زنجیره ارزش، جلوگیری از خام‌فروشی برای حفظ تنوع زیستی و ارتقای امنیت اقتصادی این منطقه شدند. استان گلستان با بهره‌مندی از تنوع اقلیمی منحصربه‌فرد، از شمال جلگه‌ای تا جنوب کوهستانی، یکی از غنی‌ترین مناطق کشور از نظر پوشش گیاهی است که حدود ۷۰ درصد از مساحت آن به حوزه منابع طبیعی، جنگل‌ها و مرتع‌ها اختصاص دارد و میزبان بیش از ۸۰۰ گونه گیاهی مختلف است. در میان این تنوع گیاهی، حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ گونه از این گیاهان دارای خواص دارویی، مطهر و اقتصادی ارزشمند هستند که می‌توانند پایه‌ای محکم برای توسعه اقتصاد سبز و کشاورزی پایدار در منطقه باشند.

گیاهان دارویی در گلستان از گونه‌های خودرویی مانند گل‌گاوزبان، آویشن، شیرین‌بیان و خارمریم گرفته تا گونه‌های زراعی روبه‌رشدی مانند زعفران، زیره، سیاهدانه و اسطوخودوس را در بر می‌گیرند که ویژگی بارز این گیاهان، نیاز آبی کمتر نسبت به محصولات کشاورزی سنتی بوده که در شرایط کم‌آبی و ضرورت تغییر الگوی کشت در استان، اهمیت دوچندان پیدا کرده است. توسعه کشت این گیاهان نه تنها می‌تواند به حفظ منابع آبی کمک کند، بلکه با ایجاد ارزش افزوده بالا، فرصتی استثنایی برای اشتغال‌زایی و افزایش درآمد جوامع روستایی و کمتر توسعه‌یافته فراهم می‌آورد.

با این حال، بهره‌برداری از این ظرفیت عظیم همچنان با چالش‌هایی نظیر خام‌فروشی، ضعف در صنایع فرآوری، نبود زنجیره ارزش کامل و برداشت غیراصولی از منابع طبیعی مواجه است.

گنجینه سبز

کارشناسان و محققان حوزه منابع طبیعی معتقدند گذار از روش‌های سنتی به سمت کشت اصولی، فرآوری صنعتی و مدیریت علمی بهره‌برداری، کلید اصلی برای تبدیل این گنجینه سبز به یک صنعت رونق‌یافته است.

محقق حوزه منابع طبیعی مرکز تحقیقات، آموزش کشاورزی و منابع طبیعی گلستان در گفت‌وگو با ایرنا با تأکید بر ظرفیت بالای اکولوژیک این استان گفت: استان گلستان به دلیل تنوع اقلیمی منحصربه‌فرد، از شمال جلگه‌ای تا جنوب کوهستانی، میزبان بیش از ۸۰۰ گونه گیاهی است که حدود ۱۵۰ تا ۲۰۰ گونه آن دارای خواص دارویی ارزشمندی هستند.

سبب زور با اشاره به اینکه برداشت غیراصولی و بی‌رویه موجب کاهش ذخایر ژنتیکی، تخریب زیستگاه‌ها و در نهایت از بین رفتن گونه‌های ارزشمند می‌شود، افزود: تغییرات اقلیمی و کاهش بارندگی نیز روند رویش این گونه‌ها را با چالش جدی مواجه کرده، بنابراین مدیریت علمی بهره‌برداری و توسعه کشت جایگزین یک ضرورت حیاتی برای بقای این ذخایر است.

وی با انتقاد از شیوه‌های سنتی بهره‌برداری تصریح کرد: بخش قابل توجهی از تولیدات هنوز به‌صورت خام و با روش‌های سنتی برداشت می‌شود که این رویکرد نه تنها ارزش افزوده اقتصادی را به حداقل می‌رساند، بلکه فشار مضاعفی بر اکوسیستم وارد می‌کند.

زور افزود: چالش‌های اصلی این حوزه شامل کمبود صنایع فرآوری، ضعف بازاریابی، نبود زنجیره ارزش کامل، مشکلات مجوزها و دانش فنی محدود است و در کنار آن، نبود بازار تضمینی و نوسان‌های قیمت نیز از دیگر موانع تولیدکنندگان است.

وی یادآور شد: حمایت‌های دولتی موجود پراکنده و ناکافی است و نیازمند آسان‌سازی قوانین و افزایش تسهیلات هدفمند هستیم.

وی توسعه کشت اصولی و جایگزینی برداشت خودرو با کشت زراعی، تکمیل زنجیره ارزش از طریق سرمایه‌گذاری در واحدهای فرآوری، آسانس‌گیری و بسته‌بندی استاندارد، آموزش و ترویج روش‌های نوین کشاورزی و برداشت صحیح به بهره‌برداران، استفاده از کشاورزی هوشمند و کشت گلخانه‌ای برای افزایش بهره‌وری و توسعه کشت قراردادی با تضمین خرید محصول برای کاهش ریسک تولیدکنندگان را راهکارهای کلیدی برای توسعه پایدار این صنعت برشمرد.

موراثت تاریخی و فرهنگی سیستان در معرض تهدید و تخریب قرار دارد

شهر سوخته؛ دفینه اسرارآمیز تمدن باستان

حدود ۴ هزار سال پیش از حال اینجا استقرار وجود داشته است و می‌توانیم بگوییم مردمان در یک بازه زمانی حدود هزار و ۵۰۰ ساله بدون وقفه در دشت سیستان زندگی می‌کردند.

شواهد باستان‌شناسی و همچنین گیاه‌باستان‌شناسی اشاره به این امر دارد که وضعیت اقلیمی در آن دوره مقداری مناسب‌تر از اکنون بوده است. از نظر میزان بارندگی، رطوبت و آب هم وضعیت بهتری در آن دوره حاکم بوده؛ چراکه تعداد زیادی درخت زبان‌گنجشک و درخت‌های آب‌دوست وجود داشته که امروزه کمتر در منطقه به چشم می‌خورد. بنابراین می‌توانیم قضاوت کنیم که در این دوره وضعیت بارندگی و رطوبت و آب خیلی بهتر از آن چیزی بوده که در زمان حال وجود دارد.

تمام شواهد باستان‌شناسی مربوط به دوره مفرغ همه از کاوش‌های شهر سوخته است؛ البته به غیر از شهر سوخته، کاوش‌های باستان‌شناسی در چند محوطه اقماری دیگر هم صورت گرفته که آن کاوش‌ها هم مؤید اطلاعاتی است که پیش از این از شهر سوخته می‌دانستیم. شهر سوخته در واقع مهم‌ترین محوطه باستانی این دوره در منطقه سیستان بوده و می‌توانیم بگوییم گهواره فرهنگی سیستان در دوران آغاز تاریخی است و نه تنها گهواره فرهنگی سیستان بوده، بلکه از مهم‌ترین محوطه‌های شهرنشینی در فلات ایران نیز به شمار می‌رود که اگر به عنوان مثال در غرب، محوطه باستانی شوش جایگاه بسیار مهم و برجسته‌ای در خوزستان دارد، در شرق هم شهر سوخته در سیستان چنین جایگاهی دارد.

چه اطلاعاتی درباره تغییرات اقلیمی و خشکسالی‌های باستانی شهر سوخته به ما داده شده و در این شهر چه شواهد مشخصی از تأثیر تغییر مسیر هیرمند بر زندگی مردم بدست آمده است؟

داده‌هایی که از شهر سوخته داریم نشان از آن دارد که

فاطمه طالبیان شریف | دشت سیستان در شرقی‌ترین نقطه فلات ایران همواره یکی از مناطق کلیدی برای باستان‌شناسان بوده است. جایی که رودخانه هیرمند به آن جان می‌بخشد و سپس با تغییر مسیرش، زندگی را می‌گیرد. این منطقه به دلیل موقعیت ویژه‌اش، پل ارتباطی میان چهار تمدن بزرگ جهان باستان بوده و همین موضوع، آن را به گنجینه‌ای کم‌نظیر تبدیل کرده است. کاوش‌های علمی در محوطه‌های باستانی سیستان، پرده از رازهای شگفت‌انگیزی برداشته است؛ از سفالینه‌های ظریف گرفته تا اشیای فلزی و گورستان‌هایی که هر کدام داستانی باورها، خوراک، درمان و تجارت آدمیان را روایت می‌کنند. این یافته‌ها نشان می‌دهند مردمان این سرزمین در گذشته‌های دور، بخشی از شبکه گسترده تبادل فرهنگی و اقتصادی با همسایگان دور و نزدیک خود بوده‌اند.

امروزه این گنجینه‌های تاریخی با تهدیدهای زیادی روبه‌رو هستند؛ از عوامل طبیعی گرفته تا دخالت‌های انسانی و نبود امکانات کافی برای حفاظت. با این حال، کوشش برای نگهداری از این آثار، نه فقط وظیفه متخصصان، که دغدغه همه کسانی است که به ریشه‌ها و هویت تاریخی این سرزمین اهمیت می‌دهند. در ادامه با روح‌الله شیرازی، عضو هیئت علمی دانشگاه سیستان و بلوچستان در خصوص قدیمی‌ترین شواهد استقرار انسانی در دشت سیستان، شهر سوخته و کاوش‌های باستان‌شناسی در سیستان و در گورستان‌های باستانی استان به گفت‌وگو نشستیم.

قدیمی‌ترین شواهد استقرار انسانی در دشت سیستان به چه دوره‌ای برمی‌گردد و چه شباهتی با شرایط اقلیمی امروز منطقه دارد؟

قدیمی‌ترین شواهد استقرار دشت سیستان مربوط به دوره مفرغ است و از لحاظ تاریخی حدود ۳ هزار و ۵۰۰ سال پیش از میلاد که حدود ۵۰۰ سال پیش از زمان حال می‌شود تا سال‌های ۴ هزار سال پیش از میلاد یعنی

در کاوش‌های انجام شده مدارکی از ارتباط فرهنگی سیستان با تمدن‌های همسایه پیدا می‌شود؟

بله به فراوانی. بر اساس شواهد باستان‌شناسی در دشت سیستان و مردمان سیستان در دوره مفرغ هزاره سوم پیش از میلاد، بین مردمان بین‌النهرین در غرب یعنی در کشور عراق کنونی و مردمانی که در دشت سند شبه‌قاره هند زندگی می‌کردند، مردمان آسیای مرکزی در ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان و سواحل جنوبی خلیج فارس و دریای عمان و محوطه‌های شمال شبه‌جزیره عربستان و همچنین مردمی که در شبه‌جزیره عمان زندگی می‌کردند ارتباطات به صورت چهارسویه یا چهار گوشه جهان وجود داشته است. ارتباطات به صورت غیرمستقیم و تجاری بوده اما در جریان مبادلات تجاری؛ تبادلات فرهنگی، باورها، سنت‌ها، فناوری و آداب و رسوم هم حتماً وجود داشته است.

وضعیت حفاظت از تپه‌های باستانی بلوچستان جنوبی چگونه ارزیابی می‌شود؟

اداره کل میراث فرهنگی استان در حد توان خود سعی در حفاظت و نگهداری از این تپه‌ها دارد، اما به طور کلی تعداد محوطه‌های باستانی در ایران خیلی زیاد بوده و در استان ما هم به همین ترتیب است. به عنوان مثال در سیستان در فضایی با ۴-۳ هزار کیلومتر مربع مساحت به تنهایی بیش از هزار و ۶۰۰ محوطه باستانی وجود دارد، یعنی تقریباً در هر ۵/۱ یا ۲ کیلومتر مربع یک محوطه باستانی وجود دارد. هر چند در بلوچستان این مقدار تراکم وجود ندارد ولی باز هم تعداد قابل ملاحظه‌ای است. شاید آنچنان که باید با توجه به شرایط و امکاناتی که وجود دارد نتوان از آن‌ها به خوبی مراقبت کرد، بنابراین باید به این مسئله بیشتر توجه داشت.

آیا باده‌های ۱۲۰ روزه سیستان به محوطه‌های باستانی آسیب فیزیکی وارد می‌کند؟

بله به مرور زمان این اتفاق می‌تواند بیفتد چون باد عامل فرساینده تأثیرگذاری است و اگر در مقیاس چند هزار ساله در نظر بگیریم، می‌تواند عامل فرسایش‌دهنده مهمی باشد.

کاوش در گورستان‌های باستانی استان چه اطلاعاتی راجع به معیشت مردمان و رژیم غذایی آنان به ما می‌دهد؟

از آنجا که مردمان آن زمان باور به دنیای پس از مرگ و نیاز به ملزومات داشتند، در داخل قبور مواد غذایی مختلفی را مشاهده می‌کنیم که درون ظرف‌ها همراه آن‌ها دفن شده است. این مواد غذایی طیف متنوعی از جمله گندم، جو و حبوبات، میوه‌هایی مانند انگور و خربزه و ادویه‌جاتی مانند زیره، گشنیز و... را شامل می‌شده است. این شواهد را در گورستان شهر سوخته داریم. همچنین شواهدی از وجود حیوانات به عنوان مصرف غذای گوشتی مانند بره، بزغاله یا ماهی نیز وجود دارد. در مجموع تقریباً مواد غذایی که در آن روزگار استفاده می‌شده، همان چیزهایی است که امروز هم مورد استفاده قرار می‌گیرد.

مهم‌ترین محوطه‌های اسلامی در استان کدام محوطه‌ها هستند؟

در سیستان، زاهدان کهنه را داریم و محوطه‌های منطقه حوض دار و کندر نیز در همان منطقه قرار گرفته‌اند. در بلوچستان در چابهار، تیس را داریم که از بندرهای خیلی شاخص دوره اسلامی هستند. در مجموع در جای‌جای استان آثار فراوان دوره اسلامی وجود دارد ولی این دو شاخص‌ترین آن‌هاست.

عمان موج است

حمزمنزاد افزود: علاوه بر شرایط ناپایدار دریایی، احتمال خیزش گرد و خاک، کاهش کیفیت هوا و کاهش دید افقی در سواحل، جزایر و مناطق دور از ساحل به‌ویژه در نواحی غربی و مرکزی استان وجود دارد. این کارشناس هواشناسی تأکید کرد: شرایط پیش‌رو می‌تواند موجب اختلال در تردد شناورها، آسیب به شناورهای سبک، پاره شدن تورهای صیادی و خسارت به قفس‌های پرورش ماهی شود.

هشدار

رئیس اداره پیش‌بینی و مدیریت بحران هواشناسی هرمزگان با صدور هشدار دریایی سطح نارنجی از تشدید وزش باد، افزایش ارتفاع موج تا ۱۸۰ سانتیمتر و اختلال در تردد‌های دریایی در نیمه شرقی خلیج فارس، تنگه هرمز و دریای عمان خبر داد. مجتبی حمزمنزاد اعلام کرد: فعالیت سامانه وزش باد از عصر ۶ اردیبهشت ۱۴۰۵ آغاز شده و تا صبح سه‌شنبه ۸ اردیبهشت ادامه خواهد داشت. به‌گفته‌ی وی، با نفوذ این سامانه ارتفاع موج در دریا به ۱۲۰ تا ۱۸۰ سانتیمتر افزایش خواهد یافت.

طراح: محمدرضا علی‌زاده zadehalireza@gmail.com

جدول ۹۴۴۱

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

عمودی

۱. نابود شده - شهری تاریخی در جنوب سوریه - امپراتوری
۲. آلمان نازی - همسر مرد - نرده محافظ - رنگ صلح ۳. ضمیر خودخواهی - برج مخابراتی - فیلم یا نمایش نامه طنز - شهر نیروگاه ۴. یکی‌اش صدا ندارد - خانه ترکمن - گرانی - دریا ۵. مطرود - حرف تکراری - از پهلوانان ایرانی شاهنامه ۶. پسوند جمع فارسی - گیاه آلیسوم - شهری از توابع کرمان ۷. خاندان - گلی زیبا و نام یک سرده از تیره گل‌ستاره‌ایان - بیان شده ۸. نحس - همسر حضرت یعقوب(ع) - رسوب ته جوی - آهک زنده ۹. سرودهای حاکی از شور و شغف - این روستای طیس به ماسوله کویر معروف است - چه کسی؟ ۱۰. فصل شکوفایی - از نام‌های خداوند به معنی مراقب - زبان گنجشک ۱۱. برنج فروش - کلاه انگلیسی - طیران ۱۲. سرمایه شدید - نام پسرانه عربی - بر صورت آقایان ببینید - خودداری کردن ۱۳. شهر بادگیرها - از پیامبران الهی و پسر حضرت زکریا(ع) - از

افقی

۱. مجری برنامه پرطرفدار پاورقی که این روزها از شبکه ۲ پخش می‌شود ۲. سوره زنان - اجزای انتقال مایعات - ریاکار ۳. واحد واکسیناسیون - بدنه - لجام - قرض ۴. وجه اشتراک پیشوند و پسوند - عدل - تکان - دنیا آوردن ۵. مظهر سبکی - خداوند - اجسام ۶. ورقه نازک ساخته شده از آهن و روی - نیرومند - شوخی کردن ۷. ساز مدور - سر بسته معروف جالیز - وسط ۸. گوسفند جنگی - عدد فوتبالی - جمله قرآنی - خوردنی متعجب ۹. بزرگی و شکوه - واحد کوچک طول - حرف همراهی ۱۰. عصر - پسر تازی - رفیق شفیق ۱۱. فطرت - سلاح زیرخاکی - ماورا ۱۲. طاقچه بالا - موسیقی نظامی - بعید - ساعت قدما ۱۳. اشاره به نزدیک - لقب اشرافی اروپایی - صدا - تلخ ۱۴. زاپاس - بچه‌محل آبادانی - زمان بی‌پایان ۱۵. کشتی گیر آزادکار آملی تیم ملی کشورمان و ملقب به پادشاه سنگین وزن جهان

حاصل جدول شماره قبل

۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱														
۲														
۳														
۴														
۵														
۶														
۷														
۸														
۹														
۱۰														
۱۱														
۱۲														
۱۳														
۱۴														
۱۵														

- عناصر اریعه نزد قدما - مروارید درشت ۱۴. مروارید - بزرگ‌تر - پس‌ندادنی خسیس ۱۵. جوان - از چهار عمل اصلی ریاضیات - محل اجرای نمایش بندبازی